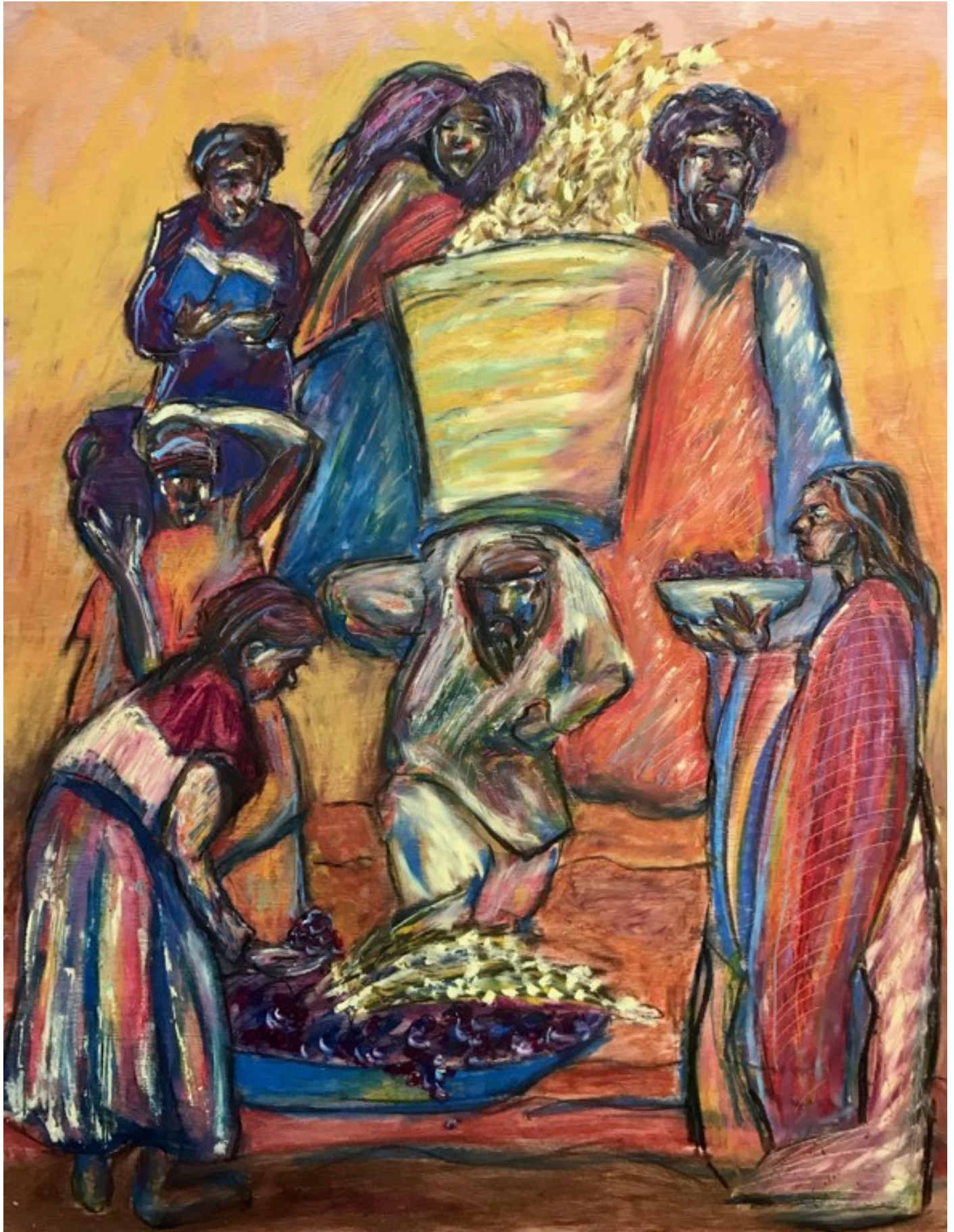

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANĐELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

SVIBANJ

Ned. 3. PETA VAZMENA NEDJELJA
Filip i Jakov ap.; Mladen
Dan Kapelanije sv. Filipa i
Jakova PU zadarska

Pon. 4. Florijan, Antonina, Cvjetko, Cvita

Uto. 5. Peregrin; Maksim; Anđelko

Sri. 6. Dominik Savio; Dinko; Nedjeljko

Čet. 7. Dujam, Duje; Duška

Pet. 8. Marija Posrednica; Celestin

Sub. 9. Pahomije; Mima; Izaija; Katarina
Bolonjska

IZ SADRŽAJA

MEDITACIJA

Stadoše mrmljati 4

SLUŽBA RIJEČI PETA VAZMENA NEDJELJA

ČITANJA

Ja sam put i istina i život 6

HOMILIJA

Kvaliteta života 8

KATEHEZA

Đakoni 10

GODINA SVETOGA FRANJE

Franjino vrijeme
Franjo Asiški između obnove i
ograničenja feudalnog svijeta 12

Mali vjeronaučni leksikon 15

NAŠI POKOJNI 16

Naslovnica, slika preuzeta s:
<http://www.stephenwigmores.com>

mihael

15/2026.

Listić Policijske kapelanije sv. Mihaela Arkanđela MUP - sjedište i Ravnateljstvo policije,
Godište XXI. (2026.), broj 15 (680), peta vazmena nedjelja, 3. svibnja 2026.

Kontakt:

vlč. Željko Rakošec, policijski kapelan, tel.: 22 712, 85 682; e-mail: zrakosec@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana, tel.: 88 853, 82 805; e-mail: vbakula@mup.hr

Stadoše mrmljati

U Staljinovo vrijeme u moskovskoj su „Pravdi“ članci često započinjali riječima: „Svi sovjetski građani su kao jedan čovjek pozdravili...“ (ili „osudili“, ovisno o predmetu). Slično u jednoj drugoj jednodimenzionalnoj tvorevini i danas čitamo kako je predsjednik dobio 100% glasova na izborima. Očito je da ove vijesti ne mogu biti istinite. Gdje su ljudi sabrani, uvijek ima različitih mišljenja, razilaženja, prijepora, prepirki, svađa... Jednako je bilo i u prvoj Crkvi. Tako čitamo: „U one dane, kako se broj učenika množio, Židovi grčkog jezika stadoše mrmljati protiv domaćih Židova što se u svagdanjem služenju zanemaruju njihove udovice.“ Eto, uvijek je bilo prijepora oko Caritasa ili oko socijalne pomoći. Tom su prigodom apostoli odredili da se imaju postaviti poslužitelji (đakoni) za brigu oko siromaha i time riješili prijepor.

To je način na koji bismo trebali rješavati sukobe i u obitelji i u društvu i u Crkvi. Naime, po sebi je razumljivo da ljudi imaju različita gledišta o svim područjima zajedničkog života. Moguće je da čovjek u najboljoj namjeri povrijedi nečije pravo, kao što je, nažalost, moguće da čovjek traži svoj interes na račun drugih. Nismo besprijekorni. Zbog toga je razumljivo da ćemo dizati glas protiv nepravilnosti i nepravdi. Međutim, pri tome je silno važno da idemo, što bi rekli latinisti, *ad rem*, a nikada *ad hominem*, to jest da ukazujemo na samu stvar, a da pri tome ne idemo ocrnjivati čovjeka, jer ne možemo znati njegove motive i nismo pozvani suditi druge ljude. Nije smisao zajedničkog i društvenoga života da budemo svi istog mišljenja, pa i istih svjetonazora, nego da se uvažavamo, poštujemo, volimo, baš kao što roditelj voli svoju djecu, ma koliko bila međusobno različita.

Mudri se ljudi bore protiv nepravde i nejednakosti, ali u isto vrijeme uživaju u raznolikosti i različitosti. Bog uzima ljude onakvima kakvi jesu: svi različiti, a svatko lijep i plemenit na svoj način. Staro je pravilo: U bitnome jedinstveni, u nebitnom različiti, a iznad svega bi trebali biti ljubav i razumijevanje. Naravno da je to moguće. Pa i u Hrvatskoj.

Prvo čitanje: Dj 6, 1-7

Izabraše sedam muževa punih Duha Svetoga.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane, kako se broj učenika množio, Židovi grčkog jezika stadoše mrmljati protiv domaćih Židova što se u svagdanjem služenju zanemaruju njihove udovice. Dvanaestorica nato sazvaše mnoštvo učenika i rekoše:

Nije pravo da mi napustimo riječ Božju da bismo služili kod stolova. De pronadite, braćo, između sebe sedam muževa na dobru glasu, punih Duha i mudrosti. Njih ćemo postaviti nad ovom službom, a mi ćemo se posvetiti molitvi i posluživanju riječi.

Prijedlog se svidge svemu mnoštvu pa izabraše Stjepana, muža puna vjere i Duha Svetoga, zatim Filipa, Prohora, Nikanora, Timona, Parmenu te antiohijskog pridošlicu Nikolu.

Njih postavie pred apostole, a oni pomolivši se, polože na njih ruke. I riječ je Božja rasla, uvelike se množio broj učenika u Jeruzalemu i veliko je mnoštvo svećenika prihvaćalo vjeru.

Riječ Gospodnja.

Sedmorica koja su u ovonedjeljnom odlomku iz Djela apostolskih navedena kao oni koji bi trebali „služiti kod stolova“ često se nazivaju đakonima. U grčkom izvorniku doista se govorio o onima koji trebaju diakonein, to jest služiti. Pisac Djela apostolskih vjerojatno je u njima prepoznao osobe koje su vršile crkvenu službu podložnu apostolima, ali ih ipak ne naziva izravno đakonima.

Čini se da su sedmorica bila mnogo više od toga. Prema opisu Djela apostolskih oni su morali biti predvodnici kršćanske zajednice u Jeruzalemu koja se služila grčkim jezikom. Uostalom, ta sedmorica imala su i grčka, a ne židovska osobna imena. To su bili Židovi koji su prihvatili kršćansku vjeru i koji su u Jeruzalem došli iz dijaspore, često i s drugačijim običajima od onih domaćih kršćana koji su se u svakodnevnoj komunikaciji služili aramejskim jezikom. Njihovim postavljanjem u službu nastojalo se uvažiti posebnost kršćana grčkoga jezika i tako izbjeći podjele unutar zajednice.

U tekstu Djela apostolskih kaže se i da su apostoli, pomolivši se, na tu sedmoricu položili ruke. Danas mnogi vjeruju da je takva gesta odraz vremena u kojem je živio pisac Djela apostolskih i da se možda u vrijeme prve Crkve takav formalan čin ne bi trebalo očekivati. Slični pretpostavljeni anakronizmi mogu se naći i u drugim dijelovima te knjige. S druge strane, polaganje ruku moglo je u kršćanstvu vrlo brzo biti preuzeto iz židovskih krugova na području Judeje i Galileje, gdje postoje svjedočanstva o praksi polaganja ruku na nove sinagogalne starješine.

U svakom slučaju, Djela apostolska svjedoče o napetostima u prvoj kršćanskoj zajednici, kao i o početcima posebne službe koja se dodjeljivala polaganjem ruku. Problem iz kojega su izrasle napetosti razriješen je oslušivanjem potreba manjeg dijela zajednice i izlaženjem ususret onima koji su se osjećali zapostavljenima.

Takav postupak dovodi do novog rasta Crkve te odlomak završava sažetkom tipičnim za Djela apostolska: „I riječ je Božja rasla, uvelike se množio broj učenika u Jeruzalemu i veliko je mnoštvo svećenika prihvaćalo vjeru.“ Novi rast zahvaća i one koji su predstavljali samo središte židovske vjere – hramske svećenike.

Otpjevni psalam: Ps 33, 1-2.4-5.18-19

Neka dobrota tvoja, Gospodine, bude nad nama, kao što se u tebe uzdamo!

Pravednici, Gospodinu kličite!
Hvaliti ga pristoji se čestitima.
Slavite Gospodina na harfi,
na liri od deset žica veličajte njega!

Jer prava je riječ Gospodnja
i vjernost su sva djela njegovna.
On ljubi pravdu i pravo:
puna je zemlja dobrote Gospodnje.

Evo, oko je Gospodnje nad onima koji ga se boje,
nad onima koji se uzdaju u milost njegovu:
da im od smrti život spasi,
da ih hrani u danima gladi.

Hvala Bogu Stvoritelju i upravitelju povijesti očituje se u redcima Ps 33. U njemu se naglašava Božja pravednost i milosrđe radi kojega pravednici kliču.

Božja riječ je stvaralačka snaga koja zemlju ispunja dobrotom.

Dok se narodi uzdaju u vojsku i snagu, vjernici se uzdaju u ruku Gospodnju koja izbavlja od smrti. Bog motri s nebesa i bdije nad onima koji ga se boje. Njegova skrb i providnost temelj su radosti i sigurnosti vjernika.

U svijetu nesigurnosti i globalnih kriza Psalam 33 nas može poučiti da krajnja sigurnost čovjeka nije u mnogobrojnoj vojsci, u kolima i konjima, u sustavima koji omogućavaju vojnu i ekonomsku prevlast, nego u usklađenosti ponašanja s Božjom riječju.

U suvremenom kontekstu riječi ovog psalma mogu biti čitane kao poziv na ekološku i društvenu odgovornost koja izvire iz divljenja Božjem stvaralaštvu i poštovanju prema njegovim stvorovima.

Drugo čitanje: 1Pt 2, 4-9

Vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo.

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola

Ljubljeni:

Pristupite Gospodinu, kamenu živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu. Stoga stoji u Pismu: Evo postavljam na Sionu kamen odabrani, dragocjeni kamen ugaoni: Tko u nj vjeruje, ne, neće se postidjeti. Vama dakle koji vjerujete – čast! A onima koji ne vjeruju – kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni i kamen spoticanja, stijena posrtanja; oni se o nj spotiču, neposlušni riječi, za što su i određeni. A vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojemu.

Riječ Gospodnja

Prva Petrova poslanica donosi odlomak koji je izvorno vjerojatno bio dio pouke katekumenima koji su imali biti kršteni. U ovoj pouci objašnjena je narav zajednice u koju će stupiti. Ona je uspoređena s „duhovnim Domom“, to jest s hramom kao mjestom Božje prisutnosti, koji je izgrađen od živog kamenja, što znači da je izgrađena od samih vjernika. Uspoređena je i s izabranim narodom staroga saveza i kraljevskim svećenstvom čije je poslanje naviještanje Isusa Krista. Krist je doista onaj koji ljude poziva iz tame na svjetlo.

Svećeničko obilježje zajednice naglašeno je prethodnim spominjanjem hrama, a odnosi se na život koji kršćani, poput duhovne žrtve, ugrađuju u život Crkve. Govor o svećeništvu naslanja se na tekst Knjige Izlaska gdje svećeništvo nije toliko obrednoga, koliko moralnoga značaja, a naglašava saveznički odnos između Boga i njegova naroda. Kršćani, shvaćeni u svom kraljevskom svećeništvu, predstavljaju kamenje hrama, a zaglavni je kamen Krist. Uz podsjećanje na tekstove proroka Izaije i Psalma, Prva Petrova poslanica naglašava središnju ulogu Krista u Crkvi.

Krist je vrhunac Božje objave, po njemu je ostvareno spasenje ljudskoga roda, on je onaj svećenik koji je, prema riječima Poslanice Hebrejima, zamijenio starozavjetno svećeništvo. U njegovu vazmenom otajstvu svoj početak, smisao i snagu nalaze svi svećenički čini Crkve, novoga Hrama, kako oni koji se prepoznaju u kraljevskom svećeništvu čiji je dionik svaki kršćanin, tako i oni koji se prepoznaju u ministerijalnom svećeništvu.

Evandjelje: Iv 14, 1-12

Ja sam put i istina i život.

Čitanje svetoga Evandjelja po Ivanu

U ono vrijeme:

Reče Isus svojim učenicima:

- *Neka se ne uznemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte! U domu Oca mojega ima mnogo stanova. Da nema, zar bih vam rekao: "Idem pripremiti vam mjesto"? Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja. A kamo ja odlazim, znate put.*

Reče mu Toma:

- *Gospodine, ne znamo kamo odlaziš. Kako onda možemo put znati?*

Odgovori mu Isus:

- *Ja sam put i istina i život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni. Da ste upoznali mene, i Oca biste moga upoznali. Od sada ga i poznajete i vidjeli ste ga.*

Kaže mu Filip:

- *Gospodine, pokaži nam Oca i dosta nam je!*

Nato će mu Isus:

- *Filipe, koliko sam vremena s vama i još me ne poznaš? Tko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako ti onda kažeš: 'Pokaži nam Oca'? Ne vjeruješ li da sam ja u Ocu i Otac u meni? Riječi koje vam govorim, od sebe ne govorim: Otac koji prebiva u meni čini djela svoja. Vjerujte mi: ja sam u Ocu i Otac u meni. Ako ne inače, zbog samih djela vjerujte. Zaista, zaista, kažem vam: Tko vjeruje u mene, činit će djela koja ja činim; i veća će od njih činiti jer ja odlazim Ocu.*

Riječ Gospodnja

Moglo bi se činiti da prva Crkva luta i traži svoj put, nošena Duhom Svetim. U odlomku iz Ivanova evandjelja Isus se predstavlja kao „put i istina i život“. Pritom je obrađeno nekoliko tema na koje se autor, kao u nekom spiralnom pokretu, neprestano vraća. Tako je stalno pred očima Isusov skorašnji odlazak, njegova smrt i uskrsnuće. Potom je Isus predstavljen kao objava Oca i put prema Ocu, pri čemu je, u razgovoru s Filipom, jasno da Isusove riječi i njegova djela objavljuju Oca. U susretu s takvim Isusom čovjek je pozvan da mu vjeruje. Na kraju tu je i obećanje da će oni koji vjeruju činiti i veća djela, i to zato što Isus odlazi Ocu. Na taj je način krug zatvoren, a razmišljanje je vraćeno na Isusov odlazak.

Isusov odlazak Ocu, koji je u Djelima apostolskim prikazan četrdeset dana nakon Uskrsa, u Ivanovu evandjelju mnogo je složeniji. On uključuje njegovu muku, smrt, uskrsnuće i dar Duha Svetoga koji se u tom evandjelju događa na dan uskrsnuća. Zajednica u kojoj nastaje Ivanovo evandjelje, kroz Isusove oprostajne govore, razmatra duboko značenje tih složenih događaja.

Najvažnija poruka evanđeoskoga odlomka svakako se sastoji u tome da uskrsli Krist nastavlja djelovati riječju i djelima u svojoj Crkvi. Ta su djela čak opisana kao „veća“ od onih koja je prije Isus činio. Teško je reći zašto bi ona bila veća. Moguće je da se misli na učinak njegove muke, smrti i uskrsnuća, koji nastavlja djelovati u Crkvi, a svakako na trajnu nazočnost Uskrsloga i djelovanje poslanoga Duha Svetoga.

Komentari čitanja: fra Darko Tepert, <https://www.glas-koncila.hr>

Kvaliteta života

Kvaliteta života je pojam koji često čujemo kao zajednički nazivnik mnogih nastojanja osoba i zajednica oko davanja odgovora na pitanje o smislu vlastitoga postojanja. Postoje čak i parametri po kojima se mjeri kvaliteta života na nekom mjestu, pa tako naša domovina, uz sve nedaće u kojima živi, zauzima veoma visoku poziciju kao mjesto pogodno za kvalitetan život. Ovim se pojmom čak i opravdava oduzimanje života kad se procijeni da on nije dovoljno kvalitetan. Da bi se postigla željena razina često se potiče osobu da mora „raditi na sebi“, što uključuje najraznorodnije postupke od različitih filozofsko-duhovnih praksi do tzv. estetskih zahvata na nečijem tijelu. Iz kršćanske perspektive odgovor na pitanje što doprinosi kvaliteti života je samo jedan: Božja prisutnost u njemu. Čitanja ove nedjelje možemo promatrati upravo pod tim vidom.

„Neka se ne uznemiruje srce vaše i neka se ne plaši!“ Ovu i slične Isusove riječi često slušamo u uskrsno vrijeme liturgijske godine. Ne samo da nas uvode u današnje Evanđelje, izvadak iz Isusovog govora na Posljednjoj večeri, već se pojavljuje kao blago utvrđivanje vjere u Uskrsnulu. Onaj

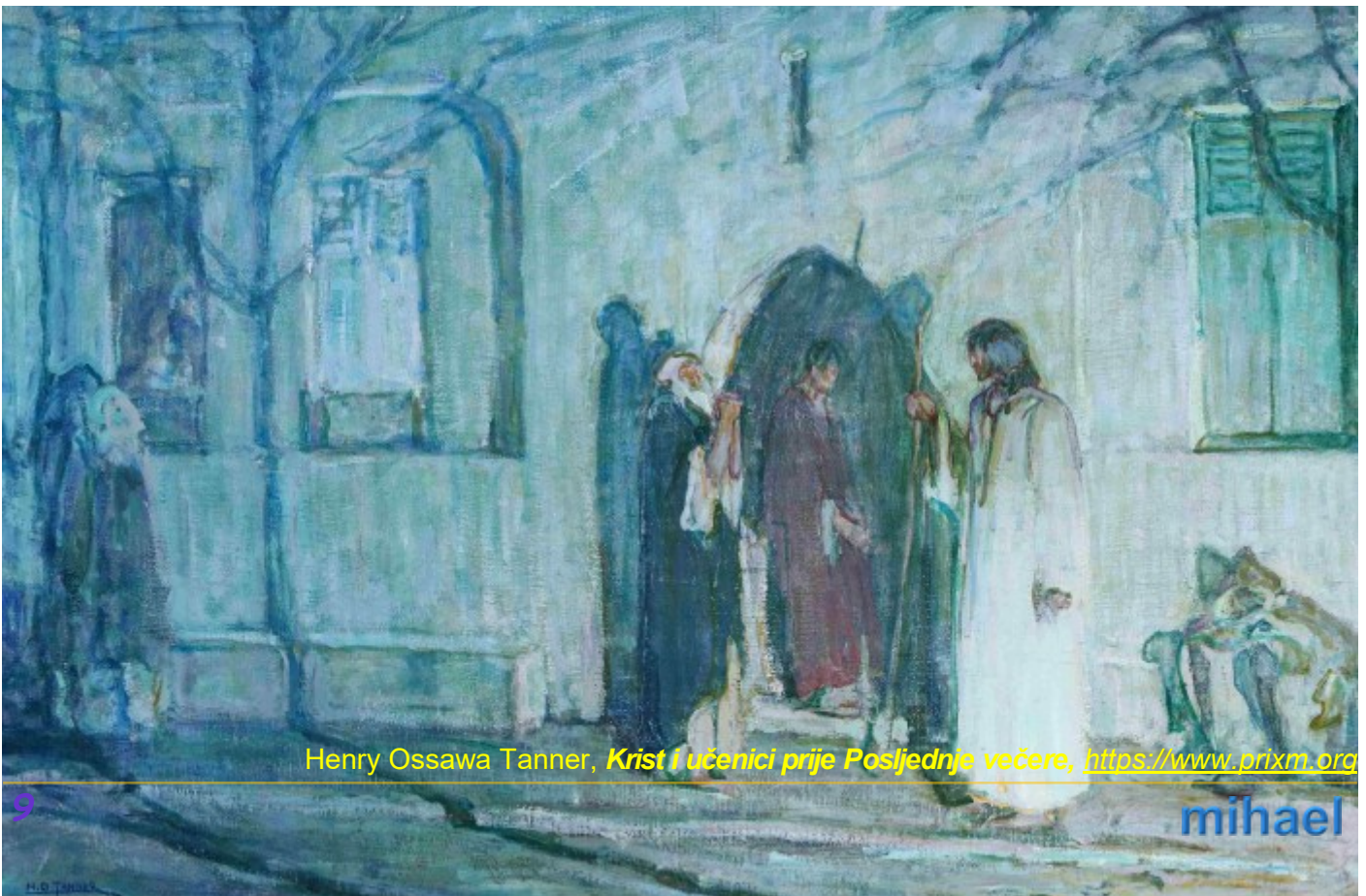
koji je Proslavljen, utvrđuje srca učenika u nadi dajući im svoj mir, mir Svevladara i Suca. Iako su ove riječi izgovorene kao ohrabrenje pred strašne događaje muke, one su potvrđene u pojavku Uskrsloga kad govori: „Mir vama!“ Jedini pravi mir kojega može osjetiti ljudsko srce jest onaj koji dolazi od prisutnosti Božje. Sve ostalo su jadni nadomjesci tome, jer se ništa ne može usporediti s tom okosnicom našega postojanja. Ovdje se ne misli na lažnu bezbrižnost cvjetnih livada i nasmijanih lica koja izgledaju kao da su predozirana botoksom pa imaju samo jednu grimasu, kakve, na žalost, možemo vidati po svim onim pseudokršćanskim prezentacijama koje kruže internetom. Božjom prisutnošću u čovjekovom životu ne odlaze muke i teškoće života, one time dobivaju smisao. „Ja sam Put, Istina i Život“ govori o dinamičnosti Božje prisutnosti u čovjekovom životu produbljujući gore razmatranu misao o miru. U ovoj riječi postaje jasno kako Božja prisutnost nije neka energija, nego prisutnost osobe, što otvara nove i neslućene prostore dinamike. Biti kršćanin ne znači pristajati uz neku ideju, tradiciju ili pokret, nego pristajati uz osobu. I to ne bilo koju osobu, nego Isusa koji je Krist. Susret osoba, koji je susret dvije slobode i koji se događa u prisutnosti, stvara u svakoj pojedinoj osobi nova nadahnuća kao

odgovor. Tu se nalazi odgovor na motiv oko zauzimanja za vlastito posvećenje ili nesebične darivanje bližnjima. Zato je duhovnost Crkve tako bogata i neiscrpna, a primjeri svetih tako različiti.

Ove riječi o kojima razmatramo iz današnjeg Evanđelja izgovorene su u dvorani Posljednje večere, dajući time nov poticaj za naše razumijevanje samog slavljenja svete mise. Mi vjerujemo u posebnu, stvarnu i realnu prisutnost u otajstvu presvete euharistije, koja blagovana postaje prisutnost u našem srcu. Na ovom mjestu se očituje što nam sveti Petar govori u današnjoj Poslanici kada kaže da smo mi „rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, narod stečen da naviještamo silna djela Onoga koji nas iz tame pozva k divnom svjetlu svojem“. Kvaliteta kršćanskoga života, utemeljena na prisutnosti, jasno se očituje u naviještanju, ne samo riječju, nego i djelom.

Dok razmišljamo kako prisutnost iz presvete euharistije postaje prisutnost Isusa u našem životu, te se doživljavamo u slavljenju svete mise kraljevskim svećenstvom, moja misao ide prema jednom slavlju koje nas uskoro očekuje, a to je slavljenje svete mise 5. lipnja sa Svetim Ocem Benediktom XVI. Taj događaj ne bi smio biti samo manifestacija, pokazivanje broja i masovnosti, već ponajprije snažan događaj prisutnosti. Smatram da je jako važno toga dana biti na tom mjestu i tom slavlju upravo iz motiva osnaženja vlastite vjere, okrepe na životnom putu, ali i prihvaćanja poruke i pouke Svetoga Oca kao autentičnog tumačenja vjere i jasne smjernice za djelovanje. Neke od poruka s toga mjesta smo glatko zaboravili ili preobl i kovali u ono što nama paše. Ne bi bilo dobro da tako bude i ovaj put.

Služba riječi 263/11

Henry Ossawa Tanner, *Krist i učenici prije Posljednje večere*, <https://www.prixm.org>

Đakoni

U današnjem prvom čitanju pratimo izbor sedmorice đakona koji su po polaganju ruku dobili svoju službu u Ranoj crkvi (vidi komentar prvog čitanja). Đakoni postoje i danas. Oni su zaređeni službenici Crkve. U Katoličkoj crkvi tri su stupnja svetoga reda: đakonski, svećenički (prezbiterijski) i biskupski. Kroz povijest bilo je više stupnjeva, niži: vratar, lektor, egzorcist, akolit i viši stupnjevi svetog reda, subđakonat, đakonat i prezbiterat.

Riječ đakon dolazi od grčke riječi *διάκονος* (diakonos) - *sluga, poslužitelj*.

U ranokršćansko doba đakon je bio pomoćnik biskupa pri dijeljenju sakramenata i u karitativnoj djelatnosti. U Novom zavjetu spominju se u Djelima apostolskim (današnje prvo čitanje) i kod Pavla u Prvoj poslanici Titu.

U srednjem vijeku đakon je uglavnom u službi svećenikovog pomoćnika.

Drugi vatikanski sabor daje đakonima veće ovlasti. Isti sabor obnovio je službu trajnog (permanentnog) đakonata, tako da danas imamo prijelazne i trajne đakone.

Prijelazni đakoni su muškarci koji su primili prvi stupanj svetog reda na putu prema prezbiteratu (svećeništvu). Trajni

đakon prima sveti red bez namjere postati svećenik. Između prijelaznih i trajnih đakona nema razlike u službi i sakramentalnom znaku. Prijelazni đakoni preuzimaju obvezu celibata.

Poslije Drugog vatikanskog koncila latinska je Crkva opet uspostavila đakonat „kao poseban i trajan hijerarhijski stupanj“, dok ga je istočna Crkva trajno sačuvala. Trajni đakonat, koji može biti podijeljen oženjenim muškarcima, važno je obogaćenje za poslanje Crkve. Zaista je prikladno i korisno da se muševci koji vrše đakonsku službu u Crkvi, bilo u liturgijskom i pastoralnom životu, bilo u socijalnim ili karitativnim djelima, ojačaju „polaganjem ruku, predanim već od apostolskog vremena, i tješnje povežu s oltarom da po sakramentalnoj milosti đakonata uspješnije izvrše svoju službu“. (KKC 1570). Oženjeni muškarac, ne mlađi od trideset i pet godina, mora za ređenje imati ženinu suglasnost. Nakon smrti supruge ne može se ponovno ženiti. Prije ređenja, po kanonskom pravu nužna je trogodišnja priprava kako to odredi biskupska konferencija.

Đakoni se uvijek zaređuju za određenu biskupiju. Na ređenju đakona ruke polaže jedino biskup, označujući tako da je đakon

posebno pridružen biskupu u izvršavanju svoje „diakonije“. (KKC 1570) Biskup mu daje službu, obično na župi. Svoju službu u župi obavlja pod vodstvom i nadležnošću župnika.

Liturgijska odjeća đakona je alba (duga bijela haljina), štola prebačena preko lijevog ramena i dalmatika.

Svi zaređeni crkveni službenici pozvani su na službu Riječi, sakramenta i ljubavi. ali biskupi, prezbiteri i đakoni obavljaju te službe na različite načine. *Đakoni na osobit način sudjeluju u Kristovu poslanju i milosti. Sakrament reda utiskuje im biljeg (karakter) koji se ne može izbrisati i koji ih suobličuje s Kristom koji je postao „đakon“, tj. poslužitelj svih.*

Između ostaloga dužnost je đakona pomagati biskupu i prezbiterima u slavljenju božanskih otajstava, osobito euharistije, dijeliti euharistiju, prisustvovati ženidbi i blagoslivljati je, naviještati evanđelje i propovijedati, voditi sprovode i posvetiti se različitim službama kršćanske ljubavi. (KKC 1570)

Franjino vrijeme

Franjo Asiški između obnove i ograničenja feudalnog svijeta

Franjo Asiški se rodio usred razdoblja velikog uspona srednjovjekovnog Zapada i u području kojeg taj uspon snažno obilježava.

Za današnjeg povjesničara prvo očitovanje toga razvitka jest demografske i ekonomske naravi. Polazeći od oko tisućite godine, neujednačeno s obzirom na područja, ali pravilno i ponekad eksplozivno - kao u sjevernoj i srednjoj Italiji - broj stanovnika se zasigurno udvostručio. A te je ljude bilo potrebno nahraniti, materijalno i duhovno.

Napredak je dakako najprije u ruralnom području, u svijetu u kojem je zemlja temelj svemu. Iznad svega je to kvantitativan i ekstenzivan napredak, jer se velikim krčenjem šuma stvaraju nove obradive površine, nastaju ili se šire čistine u šumskom plaštu kršćanskog svijeta. Osamu je trebalo tražiti podalje. Prisutan je bio i kvalitativni napredak, ali on jedva dotiče vrletna područja Franjina zavičaja: plug na kotačima i s asimetričnom odgrnjačom u ravninama zamjenjuje nepoduprto ralo površinske učinkovitosti; novi sustav zaprege omogućuje zamjenu vola snažnijim

konjem; uvedene su nove kulture u trogodišnji plodored; širenje umjetnih pašnjaka omogućuje uzgoj stoke. Sve to tek rubno dotiče brdovitu Umbriju. Ali, ondje se kao i drugdje umnažaju mlinovi, označavajući početak prodora mehanizacije u sela i doline. Sve brojnije stanovništvo grupira se u sela, u koncentrične aglomeracije - često stisnute oko crkve i dvorca. To je tzv. *incastellamento*.

Spektakularna posljedica demografskog i ekonomskog rasta povrh svega je snažan val urbanizacije. On je mnogo odlučniji od površne urbanizacije grčko-rimskog svijeta, nalikuje više velikim i munjevitim valovima urbanizacije XIX., a potom XX. stoljeća. Stvara se mreža gradova koji više neće biti, kao u antičko doba ili u ranom srednjem vijeku, vojna i upravna središta već ponajprije ekonomska, politička i kulturna žarišta. Da spomenem samo jednu religioznu posljedicu tog urbanog fenomena (koji nestaje u Italiji u XIII. stoljeću, dok će se zadržati u još slabo urbaniziranoj Engleskoj): osoba svetoga biskupa povezana je s biskupskom moći u gradovima staroga tipa. Svetost će se ubuduće sve više vezati za grad: bilo prihvaćanjem grada - sveti građani, sveti laici, sveta braća prosjaci, bilo njegovim neprihvatanjem - sveti pustinjaci.

Ambroz Testen *Sveti Franjo i gubavac*

Grad je radilište u kojem se, podjelom rada, razvijaju brojni i raznoliki zanati. Na putu „industrijalizacije“ u tri se sektora, graditeljstvu, suknarstvu i kožarstvu, rađa manufakturni pred-proletarijat bez zaštite od podređenosti „pravedne plaće“ „poštenoj cijeni“ - cijeni što je ponudom i potražnjom određuje tržište - i bez zaštite nasuprot dominaciji „poslodavaca“.

Grad je mjesto razmjene koja privlači ili potiče sajmove i tržnice a koje se snabdijevaju ponovnom uspostavom trgovine velikog i srednjeg dometa, što u urbanom društvu daje sve veću važnost trgovcima koji gospodare tom trgovinom. Grad je glavno mjesto ekonomskih razmjena koje sve više zahtijevaju novac kao glavno sredstvo razmjene. U fragmentiranom kršćanstvu u kojem su se umnožile monete, trgovci u svom krugu uskoro stvaraju grupu novčarskih specijalista: mjenjača, koji će postati bankari, zamjenjujući u toj ulozi kako samostane - koji su prije bili kreditne ustanove dostatne za skromne potrebe ranog srednjeg vijeka, tako i Židove, odsad ograničene na ulogu pozajmljivača za potrošnju, tj. „lihvara“, što je također slučaj sa sve većim brojem kršćanskih trgovaca. Grad postaje svijetom novca također kroz tržište rada na kojem neprestano raste potraga za poslom

Kao ekonomsko središte, grad je također i središte moći. Mimo, ponekad i protiv tradicionalne moći biskupa i vlastelina, često stopljene u istoj osobi, skupina novih ljudi, građana ili građanski stalež, osvaja „slobode“ - sve veće i veće povlastice. Ne dovodeći u pitanje ekonomske i političke temelje feudalnog sustava, oni u nj unose inačicu - grad kao tvorac slobode (*Stadt-luft macht frei* - kažu Nijemci - „gradski zrak oslobađa“) i jednakosti (građanska prisega, općinska prisega ujedinjuje u pravu jednake), gdje se nejednakost, izrasla na ekonomskoj i društvenoj igri, ne temelji na rođenju i na krvi, već na imovini, pokretnoj i nepokretnoj, zemljišnom posjedu i gradskim nekretninama, zakupima i rentama, na novcu.

Kao u nama bližim razdobljima velike urbanizacije, tako i srednjovjekovni grad biva naseljavan više ili manje novim doseljenicima koji se izmjenjuju u brzom ritmu. Muškarci i žene u gradu su oni koji su se iskorijenili iz zavičaja, pridošli sa sela.

U vrijeme rođenja Franje Asiškog, vjerojatno 1181./1182., to novo društvo prelazi iz faze anarhijskog uspona, divljeg uzleta, u stadij institucionaliziranja, iako je taj proces započeo u Italiji prije nego drugdje, kako u području zanatskih i trgovačkih udruženja (*arti*) tako i u području političkog organiziranja (*comuni*). Za primjer

Ljubo Ivančić, *Sveti Franjo prima rane*

navodim tek jedan simbolički znak u gradu Perugi, velikom takmacu grada Asiza u Franjino doba: prva poznata zgrada komune, Palača konzula (u daljnjem palača Podesta), iz godine je 1205., dakle iz vremena kad Franjo ima dvadeset i tri godine.

Međutim, ni seljačko društvo nije ostalo nepokretno. Premda je *inurbamento*, urbana imigracija privukla dio ruralnog stanovništva u gradove, oni koji ostaju na selu iznuđuju od svojih zemljoposjednika također slobostine i slobodu za kmetove. No, reakcija zemljoposjednika na svoje financijske poteškoće, te sve veće uplitanje gradova u *contado* - u njihov ruralni teritorij - dovodi do dodatnog ekonomskog iskorištavanja najvećega dijela seljačkih društvenih kategorija.

Što je s Crkvom i crkvenim svijetom unutar i naspram tog novog društva? U određenom pogledu Crkva se trebala prva transformirati. Ono što se naziva grgurovskom reformom - koja vremenski i sadržajno široko premašuje pontifikat Grgura VII. (1073-1085) - ne predstavlja samo izuzimanje crkvenoga svijeta ispod dominacije laičkog feudalizma. Zacijelo, neovisnost Svete Stolice o carskoj moći, napredak u slobodnom izboru biskupa i opata nasuprot laičkim moćnicima, značajne su pojave. Napori za uklanjanjem

svih ekonomskih i društvenih pritisaka, zvanih simonijom, nisu ništa manje važni. Iznad svega, bitna je borba protiv onog što se označava nikolaitizmom [redovnici koji nisu htjeli živjeti u celibatu, *nap. prev.*]. Nije samo stvar u moralnom i duhovnom napretku kojeg predstavlja borba protiv razvratnosti klera. Zabranom braka i konkubinata prvom od tri staleža koji su početkom XI. stoljeća definirani trodijelnom shemom *oratores, bellatores i laboratores* - „oni koji mole, koji se bore“ i „oni koji rade“ - Crkva temeljno razdvaja klerike od laika razdjelnicom seksualnosti.

No, grgurovska reforma je istodobno težnja za povratkom izvorima - *Ecclesiae primitivae forma* - i za ostvarenjem istinskog apostolskog života - *Vita vere apostolica*. Posvešćivanjem poroka kršćanskog društva - kako klerika tako i laika - započela je obnova procesa kristijanizacije i ubrzo nakon prijelaza u novo tisućljeće također je to „novo proljeće svijeta“ (Georges Duby). Ovaj se polet posredstvom institucija mirenja prenosi na cjelokupno društvo. U nekom smislu grgurovska je reforma institucionaliziranje toga poleta i njegova prodora u kršćansko društvo kroz cijelo XII. stoljeće.

Iz knjige: Jacques Le Goff, Sveti Franjo Asiški, Demetra, Zagreb 2010, str.13-17.

Mali vjeronaučni leksikon

Saduceji

Saduceji (lat. Sadduceaei, hebr. caddûqîm), jedna od glavnih političko-religioznih skupina u posljednjem razdoblju židovske državne samostalnosti (200. pr. Kr. do 70), kojoj je jezgru tvorila svećenička aristokracija. Kao članovi Velikoga vijeća suprotstavljali su se farizejima, predstavnicima tradicije i vjerskoga rigorizma; bili su pod utjecajem helenističke kulture, oslanjali se isključivo na Mojsijev zakon, odbacivali stanovita tradicijom utvrđena vjerovanja i naginjali liberalnijim etičkim shvaćanjima. – Novi zavjet spominje ih među protivnicima Isusovim, osobito prigodom osude.

Sakralna umjetnost

Sakralna umjetnost, umjetnost namijenjena kultu. Obuhvaća građevine (hramovi, sinagoge, crkve, džamije, pagode, samostani), unutrašnji namještaj (hramski namještaj, crkveni namještaj) te mnoge vrste pojedinačnih ili pri obredima upotrebljivanih predmeta (kipovi, slike, bogoslužno ruho, posuđe i knjige, votivi, devocionalije).

Sakrament

Sakrament (lat. sacramentum), u kršćanstvu, čini (znaci) koje je ustanovio Isus Krist radi posvećenja vjernika; u katehetskoj formi vidljivi znaci nevidljive milosti. Svaki sakrament sastoji se od dvaju bitnih dijelova, od materije (geste i tvari) i forme (riječi koje se pritom izgovaraju). Katolička crkva (od XI. st.) ima sedam sakramenata (krst, potvrda, euharistija, sakrament pokore, bolesničko pomazanje, sveti red, ženidba) koji se primaju u različitim razdobljima života. U pravoslavlju, gdje se nazivaju „svetim tajnama“, također se, nakon nekadašnjih kontroverza, ustalilo sedam sakramenata; odgovaraju onima u katolicizmu. Protestantske crkve sakramentima priznaju krst i euharistiju (večeru Gospodnju); protestantske sljedbe uglavnom nemaju sakramente (kvekeri, unitarijanci).

NAŠI POKOJNI

ATOS NAČINOVIĆ,

PU primorsko - goranska, Okučani, 3. svibnja 1995.

SERGIO ŠIMAC,

PU primorsko - goranska, Okučani, 3. svibnja 1995.

IVAN MARKULIN,

PU zagrebačka, Zagreb, 3. svibnja 1995.

SLAVKO JANDRAS,

PU zagrebačka, 6. svibnja 1995.

MIROSLAV FLEGAR,

MUP - SJP, Baza SJP, u službi, 8. svibnja 1995.

POČIVALI U MIRU!